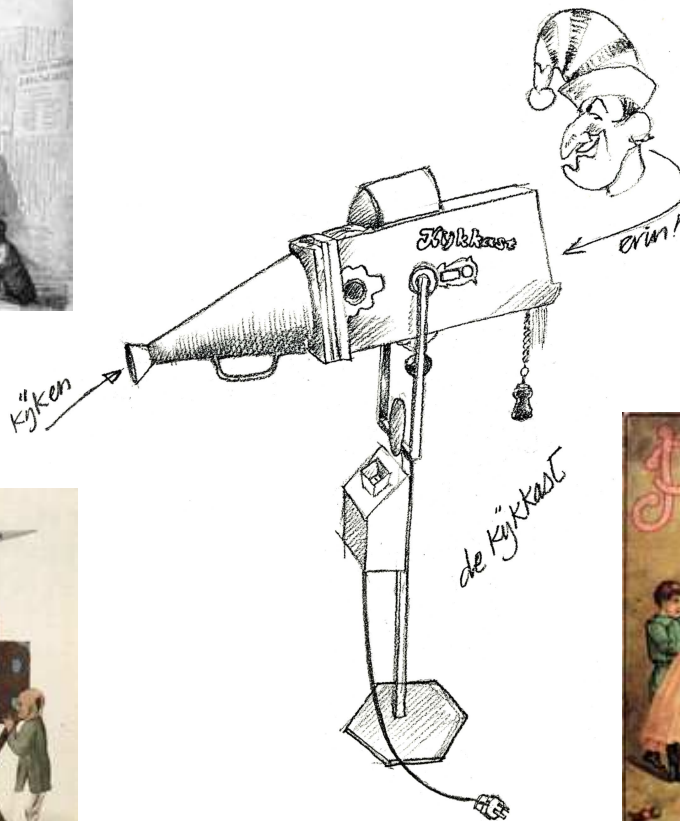

DOEPAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUISELKRANTKRABEL) DoePAK DuPAK
Nr. 142

Poppetje gezien, kastje dicht: de rarekiek

Zelf eens proberen? Weer zo'n leuke activiteit van het Poppenspe(e)lmuseum. 'Poppetje gezien, kastje dicht', dat is een uitdrukking van de *kijkkastman*, als hij in de achttiende en negentiende eeuw – na een vertoning op de kermis – zijn *kijkkast* dichtdeed. Een *rarekiek* of *kijkkast* (doos) is vaak een kist met een losse schraag eronder, die door de vertoner (de *rarekiekman*) van dorp naar dorp en van stad naar stad werd gedragen. De voorstelling met de rarekiek duurt maar kort en wordt door hem luidkeels toegelicht. Door een of meerdere (kleine) kijkgaten kan men de 'voorstelling' van buitenaf bewonderen. Soms zijn de kijkgaten voorzien van een vergrootglas. In de *kijkdoos* kun je landschappen, bijzondere gebeurtenissen, beroemde gebouwen, veldslagen en personen zien.

Vaak worden de figuurtjes en attributen door touwtjes of staafjes in beweging gebracht. Als vergoeding voor het schouwspel krijgt de *artiest* een klein bedrag. Het Engelse woord voor een kijkkastvertoning is *peepshow*. Maar dat woord heeft vandaag de dag wel een geheel andere betekenis gekregen. In de kijkkasttekening hierboven is de onduigende snuit van een poppenkastfiguur te zien.

Weet je de naam van deze oud-Hollandse echtgenoot van Katrijn?

Wil je meer te weten komen over kijkkasten en poppenkastfiguren? Ga op reis door de wonderre wereld van het poppentheater op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs en maak kans op een vrolijke poppenstrip. Op www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl, www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 en www.poppenspelmuseum.nl vind je informatie over het museum, de collectie, de thema-exposities en onze educatieve uitgaven. Bovendien zijn er enkele filmpjes te zien. Een *poppentheater-abc* geeft uitleg over de diverse poppentheatertechnieken, -attributen, -figuren en -personen. Vrolijke briefkaarten over kastje kijken zijn te koop in de museumwinkel. Illustratie kijkkast: Ad Swier © (1985). Concept en tekst: Otto van der Mieden © (2008). Veel plezier en applaus!

Doepak is hét Poppenspe(e)lmuseumcadeau. Doepak is gratis voor iedereen die de vragen van een Poppenspe(e)lspeurtocht goed beantwoord heeft. Verzamel alle afleveringen van de Doepakkruielkrant en -krabbel! Een dupak (spreek uit: doepak) is een stang- en trucepop. Het nummer met de dupak wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toefje opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de Dood van Pierlala in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupak wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doods stilte geschiedt, gaat het strekken en krimpen van de dupak razendsnel en met veel tumult. Dupak betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupak hangt, gaat door het hoofd en het lijf en zit vast aan de houten heup. Het gat in het hoofd is wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupak is een touw vastgemaakt. De touwen gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhout. Door dit op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de dupak ook om zijn as draaien; daarbij zwieren de armen wijd uit.